

Näkökulmia Ranuan poliisitoiminnasta 1974– 2010 ylikonstaapelin ja nimismiehen silmin

Juhana Siitonen

12/2021

TIIVISTELMÄ

Juhana Siitonen: Näkökulmia Ranuan poliisitoiminnasta 1974-2010

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Ossi Kaario & Kari Koppanen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö käsittelee Ranuan poliisitoiminnan kehitystä aikavälillä 1970-luvun alusta 2010-luvun alkupuolelle asti. Tutkimuksen tarkoitus on antaa lisätietoa Ranuan poliisitoiminnan historiasta sen hyvin tuntevien henkilöiden näkökulmasta.

Tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen tutkimus ja haastattelut suoritetaan teemahaastatteluna. Tutkimustieto tulee kahden haastattelun kautta. Haastattelut suoritetaan puhelimitse. Haastattelut on litteroitu ja analysoitu sisällönanalyysiä käyttäen. Tutkimuksessa haastatellaan entistä ylikons-
taapelia ja nimismiestä, jotka ovat suorittaneet pitkän uran Ranualla ja kertovat omista työkokemuksistaan Ranualla. Teoria pohjautuu poliisin yleiseen kehitykseen Suomessa tällä aikavälillä.

Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että poliisitoiminta Ranualla on kehittynyt valtavasti haastateltavien urien aikana. Tutkimuksesta ilmenee myös, että poliisitoiminnalla on ollut omat erikoispiirteensä sen suuren pinta-alan ja syrjäisen sijainnin vuoksi. Kehitys on tapahtunut joiltain osin yleistä kehitystä hitaammin. Ranuan poliisi on ollut hyvin itsenäinen ennen poliisin valtakunnallisia rakenneuudistuksia.

Sivumäärä: 25

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 12/2021

Avainsanat: nimismiespiiri, kihlakunta, historia, Ranua, poliisi, kehitys

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 RANUAN KUNTA	1
3 POLIISITOIMINNAN YLEINEN KEHITYS	3
3.1 Hallinto- ja lakiuudistuksia	3
3.2 Ajoneuvot ja liikenteenvalvonta.....	4
3.3 Järjestyksen valvonta	5
3.4 Työturvallisuus ja varustus	5
3.5 Tietojärjestelmät ja -rekisterit.....	6
3.6 Radiot ja radioverkot.....	6
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	6
4.1 Tutkimusmenetelmä	7
4.2 Teemahaastattelu.....	8
5 TULOKSET.....	8
5.1 Henkilökohtainen varustus.....	9
5.1.1 Virka-aseet.....	9
5.1.2 Suojaliivit, varustevyö.....	10
5.1.3 Työturvallisuus	10
5.2 Ranualaiset ja poliisi.....	11
5.2.1 Suhde Ranualaisiin	11
5.2.2 Alkoholi ja huumausaineet	12
5.2.3 Tyypillinen poliisitehtävä	13
5.2.4 Muistot työvuosista mukavia	13
5.2.5 Poliisina vapaa-ajalla	13
5.3 Resurssit	14
5.3.1 Ajoneuvot.....	14
5.3.2 Henkilöresurssit	15
5.4 Viestintä	16
5.5 Hallinto	17
5.5.1 Uudistukset	17

6 JOHTOPÄÄTÖKSET	19
7 YHTEENVETO	20
7.1 Pohdinta	20
7.2 Eettisyys.....	21
7.3 Ehdotuksia jatkotutkimukseksi.....	22
8 LÄHTEET	23
LIITE 1	25

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aiheena on näkökulmia Ranuan poliisitoiminnasta 1970-luvulta 2010-luvun alkupuolelle. Tutkimuksen tarkoituksena on saada selville, miten poliisiolot ovat Ranualla kehittyneet näiden vuosien aikana ja millä tavalla olosuhteiden muutokset ovat vaikuttaneet poliisin työhön.

Haastattelen työssäni entistä Ranualla työskennellyttä nimismiestä ja ylikonstaapelia. Tutkimuksen vuosiluvut määräytyvät molempien haastateltavieni uran aloitus ja loppuvuosiin. Haastateltavani olivat aloittaneet uransa samana vuonna Ranualla, joten sen takia heidän uransa aikana tapahtuneiden muutosten käsittely Ranuan poliisitoiminnasta antaa hyvän kuvan kummankin näkökulmasta. Haastattelussa käsiteltävät teemat valitsin itse.

Aiheen valinnan perusteena oli oma mielenkiinto kotikunnan poliisihistoriaan sekä mielestäni tarve tuoda esille myöhempää kehitystä hieman eri muodossa. Aiemmin Ranuan poliisin historiasta on tehty historiikki nimeltä Ranuan nimismiespiirin historia 1918–1984. Historiikin tekijöinä ovat olleet kumpikin haastateltavistani. Rajasin aiheeni vuosiluvut haastateltavien työuran pituuden perusteella. Teemat valitsin muutamien mielestäni tärkeiden poliisiin liittyvien asioiden mukaisesti.

Tutkimuksessa tuon esille haastateltavien omakohtaisia kokemuksia työstään Ranualla. Sen lisäksi vertaan Ranuan poliisitoimintaa heidän uransa ajalta poliisin yleiseen kehitykseen. Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimustyö. Haastattelut toteutin teemahaastatteluna, litteroin ne hyödyntäen teemoittelua, sekä analysoin aineiston sisällönanalyysin avulla. Tutkimusmateriaalin hankimisessa käytin eri verkkolähteitä, oikeus- ja lakitekstejä sekä kirjallisuutta.

Työlläni pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

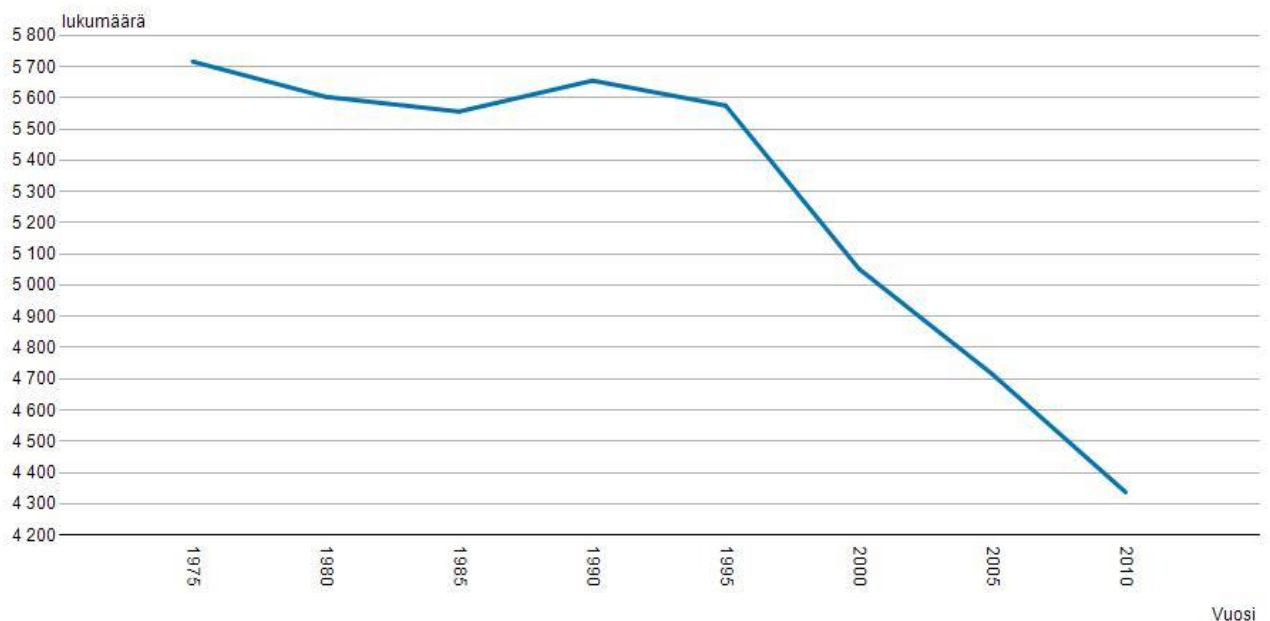
- Miten poliisiolot ovat kehittyneet Ranualla haastateltavien uran aikana?
- Millä tavalla poliisin rooli Ranualla on muuttunut haastateltavien uran aikana?
- Millä tavalla uudistukset ovat muokanneet poliisityötä Ranualla haastateltavien uran aikana?

2 RANUAN KUNTA

Nykyisin vajaan 4000 asukkaan Ranuan kunta sijaitsee Lapin läänin eteläisissä osissa, Rovaniemen eteläpuolella. Sen naapurikuntia on Rovaniemen lisäksi Pudasjärvi, Posio, Simo, Tervola ja Ii. Ranua on hyvin harvaan asuttua alue, sen pinta-ala on 3696,8 km². Pinta-alasta suota on yli 60 %. (Ranua.fi, yleistietoa Ranuasta.)

Ranuan väkiluku on laskenut voimakkaasti 1970-luvulta asti, etenkin 1990-luvun lopulta alkaen kaavion 1 mukaisesti.

Väestö 31.12. muuttujina Vuosi. Ranua, Yhteensä, Yhteensä, Väestö 31.12..

Lähde: Väestörakenne, Tilastokeskus

Kaavio 1. Ranuan kunnan asukasluvun muutos vuosina 1975–2010. (Tilastokeskus)

Suomen Senaatin 4.1.1918 antamalla päätöksellä Ranuan nimismiespiiri perustettiin erilliseksi Kemmin kihlakuntaan kuuluvaksi nimismiespiiriksi alkaen päivästä 1.2.1918. Ranuan kunta perustettiin edellisenä vuonna 1917. Ensimmäisenä neljänä vuonna virka on ollut avoimena, ja virkaa toimittavina henkilöinä toimi muutamia eri henkilöitä. Sen jälkeen varsinaisessa nimismiehen virassa on toiminut yhteensä 11 nimismiestä. (Löppönen, 1984.)

Vuoden 1996 kihlakuntaudistus yhdisti Ranuan ja Posion nimismiespiirit Ranuan-Posion kihlakunnaksi. (Posion laaja hyvinvointikertomus 2019–2021, 2021). Kihlakuntaudistuksen jälkeen Lapin läänin alueella haluttiin jatkettavan nimismiesjärjestelmää, sillä Hallintovaliokunnan mietinnön mukaan ei ollut tiedossa muuta tehokkaampaa keinoa hoitaa poliisi-, ulosotto- ja syyttäjätointeaa (HaVM 6/2000 vp).

Kihlakuntajärjestelmä toimi aina vuoteen 2008, jolloin kihlakuntajärjestelmä lakkautettiin. Kihlakuntajärjestelmän lakkauttamisen alla Ranuan kunta vaati kihlakuntajärjestelmän säilyttämistä ja vaati selvitystä erikoisratkaisun mahdollisuudesta nimismiesjärjestelmän säilyttämiseksi Ranuan ja Posion alueilla (YLE – päivitetty 9.6.2008). Lausunnossa Valtioneuvoston selonteosta ”Parempaa palvelua, tehokkaampaa hallintoa” (VNS 2/2005 vp) näkyy tilastoista, että Ranuan-Posion kihlakunnan osastoina on sekä poliisi että ulosotto.

Kihlakuntajärjestelmän lakkauttamisen jälkeen Ranuan poliisiasema liitettiin Lapin poliisilaitokseen, johon se kuuluu nykyisinkin. Samalla päättyi Ranuan nimismiestoiminta. Nykyisin Ranuan poliisiaseman palvelut ovat supistuneet, poliisiasema on auki maanantaisin ja palvelee lupa-asioissa (Poliisi.fi, Ranuan poliisiasema).

3 POLIISITOIMINNAN YLEINEN KEHITYS

Poliisin toiminnassa voidaan nähdä tapahtuneen paljon muutoksia lainsäädännön, ammatin vaatimusten, koulutusvaatimusten, tekniikan kehittymisen ja yleisten olosuhteiden vaihtumisen takia. Käsittelen seuraavassa joitakin poliisin ammattiin vaikuttaneita asioita 1970-luvulta eteenpäin.

3.1 Hallinto- ja lakiuudistuksia

1970-luvun alussa liikenneonnettomuuksissa kuoli noin tuhat ihmistä vuosittain, minkä vuoksi tieliikennelakeja säädettiin, muun muassa yleinen 80 km/h nopeusrajoitus taajamien ulkopuolelle, ajovalojen sekä talvirenkaiden käyttöpakko talvella ja turvavyön käyttöpakko etupenkeillä (Poliisimuseo – Itsenäisen Suomen poliisi). Rattijuopumuksen promillerajat asetettiin vuonna 1977 (Valvontalaitteet, Poliisimuseo 2007).

Vuonna 1989 laajoja rikostutkinnan pakkokeinoja kavennettiin esitutkinta- ja pakkokeinolaissa. Sen seurauksena pidätysajat lyhenivät ja tuomioistuimille siirtyi valta tuomita vankeusrangaistukset. Vuonna 1995 tehtiin poliisilakiuudistus, joka korosti rikosten ennalta ehkäisyä. (Poliisimuseo – Itsenäisen Suomen poliisi -verkkonäyttely.) Uuden Poliisilain 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on muun muassa rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen (PolL, 493/1995).

Järjestyslaki asetettiin vuonna 2003 (JärjL 612/2003). Hallituksen esityksessä mainitaan, että järjestyslaki kumoaisi maaseudun yleisen järjestyssäännön. Järjestyslaki kieltäisi päihdyttävän aineen nauttimisen taajamissa eikä julkisissa kulkuvälineissäkään saisi juoda alkoholia. Hallituksen esityksessä myös seksuaalipalvelujen ostaminen sekä maksullinen tarjoaminen kiellettäisiin järjestyslaissa. (HE 20/2002.)

Järjestyslain lisäksi vuonna 2003 uudistettiin myös rikoslain yleisiä oppeja (HE 44/2002). Sen seurauksena rikoksiksi määriteltiin esimerkiksi väkivallan ja loukkaavan seksin esittäminen, ihmiskauppa, lapsikaappaus, moottoriajoneuvon käyttövarkaus sekä ilkivalta. (Poliisimuseo – Itsenäisen Suomen poliisi).

Poliisin kurssikeskus perustettiin 1973, joka siirrettiin vuonna 1974 Tampereelle. Siitä alkaen naiset saivat hakea poliisikoulutukseen ilman erillistä lupaa. Tätä aikaisemmin naisille oli järjestetty omia

naispoliisikursseja, mutta nyt naiset ja miehet kävivät läpi saman koulutuksen. (Poliisimuseo – Itsenäisen Suomen poliisi.)

Poliisilakko käynnistyi helmikuussa 1976 noin kahden viikon ajaksi, kun poliisit lukuun ottamatta päällystää ja rikospoliisia menivät lakkoon. Lakkoon menneet järjestyspoliisit kokivat palkkauksensa huonona ja vaativat palkankorotusta. Lakon avulla ei saatu haluttuja tavoitteita toteutetuksi. (Poliisimuseo – Itsenäisen Suomen poliisi.)

1990-luvun alussa ollut lama ja sen myötä myös poliisin huono taloudellinen tilanne aiheutti sen, että muun muassa massarikosten tutkinta jouduttiin jättämään vähemmälle. Lama vaikutti poliisin työhön sen synnyttämien yleisten yhteiskunnallisten ongelmien kasvuna, joka näyttäytyi muun muassa rikollisuutena. (Poliisimuseo – Itsenäisen Suomen poliisi.) Osittain 1990-luvun laman takia poliisi kärsi resurssipulasta, sillä poliisin koulutusta vähennettiin eikä heitä saatu palkattua avoimiin virkoihin (HaVM 6/2000 vp)

Vuoden 1996 kihlakuntauudistuksessa 229 poliisipiiriä muuttui 90 kihlakunnaksi, jossa jokaisella kihlakunnalla oli oma poliisilaitos. Kihlakuntaa johti kihlakunnan poliisipäällikkö tai nimismies. Kihlakuntauudistuksessa syyttäjä- ja ulosottoimi erotettiin poliisitoimesta ja nimismiesjärjestelmästä siirryttiin uuteen malliin. (HE 76/1997.) Uudistuksen jälkeen nimismiestoiminta jatkui muutamissa paikoissa Lapin- ja Oulun lääneissä (Pihl 2009, 13).

Kihlakuntajärjestelmä toimi Suomessa aina vuoteen 2008 saakka, jolloin se lakkautettiin. Poliisin hallintorakennetta koskeva kehittämishankkeen eli PORA-hankkeen ensimmäinen vaihe koski paikallispoliisin rakenneuudistusta. Sen seurauksena vuodesta 2009 alkaen poliisilaitosten määrää vähennettiin 24 poliisilaitokseen edellisestä 90 kihlakunnasta. (Poliisin hallintorakenteen kehittämishanke, SM022:00/2012.)

3.2 Ajoneuvot ja liikenteenvalvonta

Vielä 1960-luvun alussa Suomen poliisipiireistä noin puolella ei ollut omaa autoa, ja omaa autoa saatettiin käyttää tarvittaessa virkatehtävillä. Usein kuitenkin turvauduttiin Liikkuvaan poliisiin, kun poliisiautoa tarvittiin. Vuonna 1967 Niilo Tarvajärven vetämä Hamsteritarrojen myynti poiki 4 kuukaudessa tarvittavan määrän rahaa 51 poliisiautoon ja sen lisäksi muutama poliisiauto tuli eri lahjoittajilta. Vielä 1960-luvulla poliisiautojen merkkikanta oli monipuolinen. (Suomalaiset poliisiajoneuvot, Poliisimuseo 2007.)

1970- ja 1980-luvuilla yleinen poliisiautomerkki oli Saab, jota valmistettiin Uudenkaupungin auto-tehtailla. Saabit kehittyivät varmemmiksi, sillä poliisi antoi palautetta autoista. Vuodesta 1974 lähtien poliisiautoja alettiin maalata sinivalkoisiksi. (Suomalaiset poliisiajoneuvot, Poliisimuseo 2007.)

1980-luvulla poliisiautojen varustus kehittyi, viestintälaitteet monipuolistuivat ja autoihin hankittiin alkometri. 1990-luvulla poliisi vaihtoi automerkkiään ja hankki henkilömallin autoiksi Ford Monde-oita ja pakettiautomallisissa autoissa eli ”majoissa” Volkswagenin Transportereita. 2000-luvulle tul-taessa ”majoja” oli lähes puolet poliisiautoista. (Suomalaiset poliisijoneuvot, Poliisimuseo 2007.)

Liikenteenvalvontaa tehostettiin lisääntyvän liikenteen mukana 1970-luvulla. Tutkat kehittyivät ja niitä saatiin poliisiautoihin enemmän, mutta silti vuonna 1971 Suomessa poliisilla oli käytössään alle 10 tutkaa. 2000-luvun alkuun mennessä tutkien määrä oli noussut jo viiteensataan. (Valvonta-laitteet, Poliisimuseo 2007.) Vuonna 1987 tuli voimaan yleinen nopeusrajoitus, 50 km/h taajamiin ja 80 km/h sen ulkopuolelle (Poliisimuseo, Itsenäisen Suomen poliisi).

Rattijuopumuksen promillerajat vahvistettiin vuonna 1977. Sen myötä tekniikka alkoi kehittymään ja alkometrejä alettiin tuoda poliisiin käyttöön. Alkometrien määrä lisääntyi myös nopeasti. Huumaus-aineiden testaus syljestä aloitettiin vuonna 2004 pääkaupunkiseudulla ja Tampereella. (Valvonta-laitteet, Poliisimuseo 2007.)

3.3 Järjestyksen valvonta

Keskioluen vapautuminen myytäväksi kaupoissa vuonna 1969 lisäsi päihtyneiden määrää julkisilla paikoilla. Se taas aiheutti järjestyshäiriöitä ja töitä poliisille. Järjestyshäiriöitä vähensi ja rikoksia en-nalta ehkäisi 1970-luvun lopulla aloitettu lähipoliisitoiminta, jossa poliisi teki yhteistyötä eri tahojen, kuten sosiaalipuolen ja koulujen kanssa. Lähipoliisitoiminnalla saatiin aikaan positiivisia vaikutuksia ja se laajeni koko maahan. 1990-luvun alussa lama lisäsi järjestyshäiriöitä, sillä talouden huono ti-lanne johti yhteiskunnallisten ongelmien pahenemiseen. (Poliisimuseo, Itsenäisen Suomen poliisi.)

3.4 Työturvallisuus ja varustus

1980-luvulla poliisin moraaliset periaatteet laajentuivat osaksi yleistä keskustelua, eikä poliisien ko-kemaa väkivaltaa haluttu enää hyväksyä. 1980-luvulla alettiin kehittää myös poliisin voimankäyttöä sekä kenttätöimintää järjestelmällisesti. Vuoden 1986 Mikkelin panttivankitapaus toimi poliisin kent-tätöiminnan ja voimankäytön järjestelmällisen kehitystyön aloittajana. Sen seurauksena voimankäy-tön lainsäädäntöä muokattiin. (Poliisimuseo, Itsenäisen Suomen poliisi.)

Nykyisenkaltainen kenttähaalari otettiin poliisissa käyttöön 1990-luvulla. Kaikki siitä ei kuitenkaan tykännyt, sitä pidettiin virkamiehelle epäsopivana. Haalarista virallinen asu poliisille vuonna 2002. Vuonna 1994 kevyt suojaliivi tuli pakolliseksi poliiseille, ja raskas sen sijaan 1995 alkaen. Poliisi otti Glock-pistoolin käyttöön 1990-luvulla, jolloin poliisi alkoi yhtenäistää aseistustaan. (Poliisimuseo, Itsenäisen Suomen poliisi.) Poliisi tilasi Glockeja 1980- ja 1990-luvulla (Kalliomäki, 2019). Etäla-mautin tuli puolestaan poliisille koekäyttöön vuonna 2004 (Sisäministeriö 2005).

3.5 Tietojärjestelmät ja -rekisterit

Suomessa poliisille tuli 1970-luvulla käyttöön rekistereitä ja kehittyneempiä välineitä. Keskusrikospoliisi sai käyttöönsä ensimmäiset tietokonepohjaiset rekisterit, joita oli muun muassa moottoriajoneuvojen etsintärekisteri ja omaisuusrekisteri. Uusien välineiden avulla tiedon kulku nopeutui. Median kiinnostus poliisin tekemistä kohtaan kasvoi, jolloin poliisi hankki tiedottajia poliisilaitoksiin. 1990-luvulla tietokoneiden kehittyessä myös poliisi otti käyttöönsä automaattisen tietojenkäsittelyn (ATK) laitteita. (Poliisimuseo, Itsenäisen Suomen poliisi.)

2000-luvulla internetin käytön lisääntymisen seurauksena petosrikosten määrä on lähes kaksinkertaistunut. Kaupankäynti on siirtynyt pitkälti verkkoon ja verkkorikollisille se on hyvä paikka toimia ilman anonyymisti ilman pelkoa oman nimen paljastamisesta. (RIKU, petokset, Luettu 16.12.2021) Iltasanomien uutinen vuodelta 2007 (luettu 16.12.2021) kertoo, että it-poliiseja on liian vähän ja työ määrä iso. Uutisessa kerrotaan, että vuonna 2007 vuoden poliisiksi valittiin tietotekniikkarikoksia tutkivat poliisi.

3.6 Radiot ja radioverkot

Yhdessä yksityisten yritysten kanssa rakennettu poliisin salattu viestiverkko valmistui 1980-luvulla. Vuosina 1982–1984 käyttöön otettua lähiradioverkko POVI:a käytettiin Suomessa Helsinkiä ja Lappin lääniä lukuun ottamatta. 1940-luvulla alkanut kaukoradiotoiminta päättyi poliisin osalta vuonna 1989. (Poliisimuseo, Itsenäisen Suomen poliisi.)

Nykyisin käytössä oleva viranomaisverkko Virve valmistui ja otettiin operatiiviseen käyttöön vuonna 2002. Virve mahdollistaa eri viranomaisten välisen turvallisen viestinnän (Viranomaisverkko Virve, luettu 29.11.2021) Kuuluvuusalue on kattava, mutta Viranomaisverkko ei kuulu joka paikkaan. Joissakin tapauksissa, esimerkiksi sisätiloissa on joskus käytettävä suorakanavaa, jonka avulla päätelaitteina käytettävät radiopuhelimet toimivat ilman Virve-verkkoa. (Junttila 2021.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Aluksi tutustuin aiheeseen ja aiemmin aiheesta tehtyihin töihin, sekä mietin tutkimustani varten haastateltavia henkilöitä. Samalla etsin teoretietoa aiheeseen liittyen. Soitin samoihin aikoihin eräälle tuntemalleni eläköityneelle nimismiehelle, jolle esitin kysymyksen kiinnostuksesta osallistua tutkimukseeni haastateltavaksi. Kerroin tutkimukseni aiheen ja alustavan suunnitelman tutkimuksesta. Hän vastasi myönteisesti kysymykseen osallistua haastateltavaksi tutkimukseeni. Tiesin, että hänellä oli pitkä ura ja hyvä tuntemus Ranuasta, joten ajattelin hänen olevan hyvä haastateltava tutkimustani varten, sillä hän teki pisimmän uran nimismiehenä Ranualla. Hänet on nimetty tutkimuksessa H2:ksi. H2 ehdotti minulle myös toista pitkän uran tehnyttä ja alueen hyvin tuntevaa

entistä ylikonstaapelia – myöhemmin tutkimuksessa H1 - jolla voisi olla hyvä näkemys tutkittavasta aiheesta. Tavoitin myös entisen ylikonstaapelin puhelimitse ja kerrottuani hänelle työn aiheesta ja alustavasta suunnitelmasta hän osoitti heti kiinnostusta aiheeseeni ja lupautui osallistumaan tutkimukseeni.

Perehtyessäni aiheeseen ja siihen liittyvään teoriaan enemmän päätin suorittaa tutkimukseeni teemahaastattelun, jonka pohjalta rakensin aiherungon haastattelua varten. Aikaa tässä välissä oli ehtinyt kulua sen verran, että soitin haastateltaville uudestaan ja tiedustelin, suostuisivatko he vielä haastatteluun. Molemmat suostuivat, joten lähetin haastattelurungon sekä saatekirjeen (Liite 1) haastateltaville ennen haastattelua, jotta he voisivat valmistautua siihen.

Haastattelut toteutin pitkän välimatkan vuoksi puhelimitse nauhoittaen ne nauhurilla. Kerroin puhelun nauhoittamisesta haastateltaville. Haastattelut kestivät noin tunnista puoleentoista tuntiin. Molemmat haastattelut toteutin saman päivän aikana. Haastattelut suoritin teemoittain, ja samalla tavalla toteutin myös litteroinnin eli haastattelun muuttamisen tekstimuotoon. Litteroinnissa annoin haastateltaville teemoille lisäksi värikoodit aineiston käsittelemisen helpottamiseksi luomalla sähköisen asiakirjan tekstinkäsittelyohjelmaan, jossa aineiston käsittelyn voi tehdä helposti.

Litteroinnin jälkeen analysoin tulokset teemoittain sekä kirjoitin ne puhtaaksi. Sisällytin teemoihin vielä alempiakin lukuja selkiyttämään ulkoasua ja lukemista. Analysoinnin jälkeen ryhdyin tekemään johtopäätöksiä sekä pohdintaa aineistosta.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on henkilöhaastatteluissa saatavien kokemusten perusteella saada vastauksia, miten Ranualla poliisityö ja poliisitoiminta on kehittynyt haastateltavien uran aikana.

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää, sillä se on mielestäni paras valinta tätä työtä varten. Laadullisen tutkimusmenetelmän tarkoituksena on saavuttaa ihmisten subjektiiviset kokemukset (Vilka, 2021), mikä on tärkeä osa tätä tutkimusta, sillä työ perustuu kahden entisen poliisin työntekijän omakohtaisiin kokemuksiin. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteenä onkin se, ettei sillä pyritä etsimään totuutta (Vilka, 2021). Laadullisella menetelmällä pyritään ennemminkin aineiston muodon kuvaamiseen, eikä tilastolliseen numeraalisointiin (Eskola & Suoranta, 1998).

4.2 Teemahaastattelu

Aineiston keräämistavaksi valitsin laadullisesta tutkimuksesta teemahaastattelun eli puolistrukturoidun haastattelun. Teemahaastattelu on välimalli strukturoidulle ja strukturoimattomalle haastattelulle (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 208). Puolistrukturoidussa haastattelussa haastateltavan kanssa käsitellään olennaisia ja tärkeitä aiheita tutkimusongelmaan liittyen (Vilkkä, 2021, 124). Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat haastateltaville samat, mutta heille ei anneta valmiita vastausvaihtoehtoja (Eskola & Suoranta, 1998). Teemahaastattelulle on ominaista se, että haastattelukysymysten täsmällinen järjestys sekä muoto uupuvat (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009, 208). Haastattelutilanne on siis teemahaastattelussa vapaamuotoinen, ja teemoja käsitellään haastateltavien kanssa osittain heidän ehdoillaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Tarkoituksena on saada vastaajan henkilökohtaiset kuvaukset teemoista (Vilkkä, 2021). Haastattelussa pyrin etenemään sopivimman teeman mukaan ja antaa haastateltavalle mahdollisuuden kertoa avoimesti, mitä hän asiasta muistaa. Teemoja oli neljä, ja itseäni varten loin apukysymyksiä, sillä kumpikin haastateltava ei välttämättä pysty yhtä laajasti vastaamaan kaikkiin teemoihin.

Teemahaastattelua suunnitellessa lähtökohtana oli, että tutkimukseni aikajana on aika kaukana historiassa. Haastateltavien urat olivat alkaneet 1970-luvulta päättyen 2010-luvun alkupuolelle. Molempien haastateltavien työuran päättymisestä oli kulunut jo aika kauan, joten teemahaastattelu antoi hyvän mahdollisuuden päästä muistelemaan työuraa hieman vapaammin kuin pelkkä strukturoitu- eli lomakehaastattelu, jossa haastattelu olisi noudattanut tiettyä kysymysrunkoa.

Analysoin tutkimusaineiston eli haastattelumateriaalit sisällönanalyysiä hyödyntäen. Sisällönanalyysissä eritellään ja tiivistetään haastatteluissa ilmenneitä yhtäläisyyksiä ja eroja (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Sisällönanalyysissä tulokset liitetään osaksi suurempaa kuvaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

5 TULOKSET

Haastatteluissa kävi ilmi se, että H1 tunsu käytännön kenttätoiminnan paremmin kuin H2. H2 taas osasi kertoa paremmin hallintoon liittyvistä asioista, mikä johtuu todennäköisesti siitä, että hänen työnkuvaansa kuului enemmän hallinnolliset tehtävät. Kuitenkin molempien haastattelut olivat pääosin toisiaan täydentäviä kaikissa eri teemoissa. Kumpikin on aloittanut työnsä Ranualla samana vuonna 1974. H1 oli käynyt Helsingin poliisilaitoksen kokelaskurssin vuonna 1974, minkä jälkeen hän oli siirtynyt Ranualle nuoremman konstaapelin virkaan. Myöhemmin suoritetun miehistökurssin jälkeen hän sai vanhemman konstaapelin nimityksen. H1 kertoi käyneensä alipäälystökurssin vuonna 1980 ja saaneensa Ranualta ylikonstaapelin viran vuonna 1982. H1 jäi eläkkeelle vuonna

2010. Poliisin työssä ansaittu luottamus auttoi H1:tä tiedonkulussa asukkailta poliisille ja myöhemmin häntä luottamustoimissaan politiikan saralla.

H2 taas on valmistunut vuonna 1972 oikeustieteen kandidaatiksi ja auskultoinut varatuomariksi noin pari vuotta myöhemmin. H2 tuli Ranualle nimismiehen virkaan vuonna 1974 ja jäi eläkkeelle vuonna 2012. Kolme viimeistä vuotta hän toimi Lapin poliisilaitoksen apulaispoliisipäällikkönä. H2:lla ei alun perin ollut poliisin koulutusta, mutta hän pääsi työnkuvansa vuoksi sisään myös poliisin työhön.

Seuraavaksi esitän haastattelun tuloksia niin, että avaan asiat teemoittain. Teemoissa on alalukuja, joita olen haastatteluaineistoa analysoidessani tehnyt.

5.1 Henkilökohtainen varustus

Tässä luvussa käsittelen haastateltavien henkilökohtaisen varustuksen kehittymistä haastateltavien kertoman perusteella.

5.1.1 Virka-aseet

Haastatteluissa ilmeni, että kummankin haastateltavan henkilökohtainen virka-ase on vaihtunut uran aikana muutamaankin otteeseen. Uran alussa H1 kertoi hänellä olleen 7,65 kaliiberin pistoolin, jonka hän vaihtoi myöhemmin Smith & Wessonin revolveriin. H2 kertoi, että uran alussa hänellä oli käytössään Parabellum, jonka hänkin vaihtoi myöhemmin myös Smith & Wessoniin.

H2 kertoi poliisimiesten siirtyneen Ranualla Glockeihin kun niitä alettiin yleisesti jakaa, mutta hän ei vaihtanut asettaan Glockiin vaan piti Smith & Wessonin. Hän koki sen olevan varmatoiminen ase, mikäli sitä sattuu tarvitsemaan. H1 muisteli saaneensa Glockin käyttöönsä 1990-luvun lopulla tai 2000-luvun alussa.

H1 mukaan hänen työuransa alkuvaiheilla Ranualla oli parin vanhemman poliisimiehen kautta ilma-ase, jota ei pidetty näkyvillä tai välttämättä edes mukana työtehtävillä. Hän kertoi, että alkuaikoina aseiden mukana kantamista ei pidetty sopivana.

Sisäasiainministeriön päätöksessä poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta 23.4.1971/315 kerrotaan, että pistoolia kannetaan taskussa tai takin alla kainaloon asetettavassa erityisessä kotelossa. Tämän mukaisesti vielä 1970-luvulla ei olisi kannettu pistoolia näkyvillä. Sisäasiainministeriön päätöksellä 2.2.1983/133 poliisin perusaseistukseen lisättiin revolveri. Asetta sai kantaa näkyvillä vyöhön kiinnitettävässä kotelossa, kunhan vaatetuksena oli virkapuku. (Kalliomäki, 2019.)

5.1.2 Suojaliivit, varustevyö

Tutkimuksessa ilmenee, että suojaliivit saatiin Ranualla käyttöön 1990-luvulla. H1 muisteli, että ensimmäiseen 15 vuoteen ei suojaliivejä ollut. Hän muisteli, että jossain vaiheessa tuli käyttöön raskas suojaliivi. Hänen mukaansa sitä ei käytetty juuri koskaan sen ison painon ja koon vuoksi. Hän kertoi, että vastassa piti olla kivääriase, kun raskas suojaliivi puettiin päälle. Haastateltavat muistelivat, että 1990-luvulla tuli kevyt suojaliivi, jota alettiin käyttämään aktiivisesti.

H1 mukaan meni vuosia, ennen kuin vanhemmat poliisimiehet oppivat käyttämään kevyttä suojaliiviä, sillä se päällä oli vaikea istua. Hänen mukaansa liivit olivat ”kumirinksuilla” ja niissä oli pienet suojalevyt. Hän muisteli, että vasta 2000-luvulla virkapukuisilla oli suojaliivi aina, kun asemalta poistuttiin.

Haastateltavat muistelivat varustevyön tulleen Ranualla käyttöön 1990-luvun lopussa tai 2000-luvun alussa. H1 koki, että vanhemmilla poliisimiehillä varustevyö oli hankala pukea sen leveyden vuoksi. Hän kertoi myös poliisien saaneen pilkkaa osakseen, kun ase tuli näkyville uudella varustevyöllä, sillä ennen se oli ollut esimerkiksi takin helman alla piilossa.

*”--ihimiset katto Ranualla, ku oli pistoolikotelo vyöllä niin joskushan ne kelijuili siitä että kylläpä miehillä pelottaa tulla vaikka baariin kahaville ku ei voinu vyötä jättää autoonkaa”
-H1*

5.1.3 Työturvallisuus

Tutkimuksessa ilmeni henkilökohtaisen varustuksen kehityksen seurauksena myös työturvallisuuden parantuneen. H2 mukaan vaikutus on ollut valtava, sillä ennen Ranualla mentiin vaarallisiinkin tilanteisiin ilman minkäänlaista suojavarustusta tai varamiehistöä.

”Oli vain yks partio ja ehkä minä siinä mukana ja saatettiin mennä taloon sisälle, vaikka siellä ois ollu aseistautunut mies linnoittaututeenakin” -H2

H2 kertoi, että tällainen vanha maalaispoliisityyppinen toiminta olisi ollut käytössä vielä 1980-luvulla. Lähipartioita ei välttämättä kutsuttu naapurikunnasta Rovaniemeltä, jonne on Ranuan kirkonkylältä noin 80 kilometrin matka.

H1 mukaan myöhemmin, vuosituhannen vaihteessa uuden ohjeistuksen mukaan ulos mentiin varustevyön kanssa. Kansalle levisi tieto, että poliisilla on ase mukana ja se on nopeasti esiin otettavissa. Hän korostaa myös kaasusumuttimen merkitystä työturvallisuuteen, sillä sen käyttökohteiksi joutuneiden kokemukset levisivät pienessä kunnassa nopeasti, eikä sitä haluttu enää saada. H1 mukaan kaasusumuttimen käyttö väheni 2000-luvulle mennessä. Poliisille tulleiden uusien ohjeiden

ja määräysten myötä H1 kertoi ranualaisten huomanneen, että poliisitoiminta on muuttunut vanhoista ajoista.

5.2 Ranualaiset ja poliisi

Tässä luvussa keskitytään siihen, minkälaiseksi poliisimiehet kokivat poliisina olemisen Ranualla ja siihen, minkälainen suhde poliisilla on ollut Ranualaisiin.

5.2.1 Suhde Ranualaisiin

H2 mielestä poliisilla oli hyvä suhde ranualaisiin, sillä ennen poliisit yleensä asuivat Ranualla. Tämä tarkoittaa, että poliisit tunsivat ranualaiset ja omat asiakkaansa sekä päinvastoin. H2 mielestä poliisilla oli hyvä pohja lähestyä kuntalaisia vaikeissakin asioissa. Hänen mielestään poliisin rooli on muuttunut entisistä ajoista paljon, kun poliisimiehet eivät asu Ranualla, vaan saattavat käydä töissä Rovaniemeltä tai vielä kauempaa. Hänen mukaansa poliisit jäivät väkisinikin etäisiksi virkamiehiksi ranualaisten kannalta. Hän kertoi, että aloittaessaan työt Ranualla oli poliisissa persoonia, jotka ihmiset tunsivat ja joille saatettiin antaa esimerkiksi rikosvihjeitä. Hänen mielestään sillä on voinut olla kuulustelutilannetta helpottavia vaikutuksia, kun ihmiset tunnettiin monista eri lähtökohdista.

H2 mielestä muutos heikompaan tapahtui kihlakuntaudistuksen loppuvaiheilla, jolloin Ranua siirtyi osaksi Lapin poliisilaitosta. Poliisit etäännyivät ranualaisista, H2 epäili sillä olleen heikentävää vaikutusta esimerkiksi rikostutkintaan. Hän kertoi, että tätä uudistusta ennen kaikki poliisit tutkivat toimessaan rikoksia, hoitivat järjestystä ja tätä kautta tunsivat asiakkaansa ja jopa heidän tekotapansakin.

H1 kertoi, että kansalaisten luottamus on tärkeää pienen paikkakunnan poliisityössä. Hänen mukaansa poliisitoiminnan on oltava läpinäkyvää, sillä jos poliisi menettää luottamuksen niin se heijastaa laajasti myös poliisityöhön. H1 piti tärkeänä, että poliisimies toimii myös siviilissä kunnollisesti, sillä muuten se vie luottamusta poliisista.

H1 mukaan 1970-luvun puolivälissä elettiin entiseen verrattuna uutta aikaa, jolloin poliisikoulutuksen muuttuminen toi uuden käyttäytymismallin Ranuan poliisitoimintaan. Poliisi toimi omassa toimessaan aktiivisemmin kuin ennen, puuttui asioihin ja vei rikoksia käräjille. H1 mukaan valvonnan tehostumisen seurauksena naapuripiireistä saatettiin sanoa, että rikosvihjeet loppuvat, kun valvontaa lisätään. Kuitenkaan Ranualla tällaista ei tapahtunut vaan valvonnan tehostaminen jopa paransi tiedonsaantia, kertoi H1.

Poliisin väkivaltaista vastustamista oli H1 mukaan uran alkuaikoina enemmän kuin loppuaikoina. Hän kertoi vastustamisen vähentyneen, kun juttuja vietiin oikeuteen ja niistä tuli tuomioita, eikä poliisin tarvinnut tapella enää niin paljon.

Ranuan asukasluvun muutos (kaavio 1) on haastattelujen perusteella vaikuttanut poliisin työhön, kun väkiluku on vähentynyt paljon. H2 mukaan erityisesti Ruotsiin muutti väkeä työn perässä 1960–1970-luvuilla. Pois muuttaneet asukkaat olivat hänen mukaansa yleensä aktiivista ja työteollistä kansaa, eikä heistä olisi ollut juurikaan häiriöiden aiheuttajiksi. H2 mielestä Ranualla kuitenkin jäi häiriön aiheuttajia, kuten turhautuneita ja alkoholisoituneita asukkaita. Asukasluvun muutos tarkoitti myös sitä, että hupitapahtumat vähenivät Ranualla.

H1 mukaan asukasluvun laskiessa poliisien määrää leikattiin. Hänen mukaansa ranualainen väestö oli toisaalta pääosin stabiilia, eikä esimerkiksi varallisuuserot näkyneet. Asukasluvun muutos taas vaikutti siihen, että väestö keskittyi taajamaan pois sivukyliltä asukasluvun pienentyessä. Sen seurauksena poliisitoiminta aktivoitui taajamassa ja kotihälytyksiä tuli enemmän taajama-alueella.

5.2.2 Alkoholit ja huumausaineet

Haastatteluissa ilmeni, että keskioluen vapautuminen vuonna 1969 näkyi Ranualla poliisin työssä hetken aikaa. Häiriökäyttäytyminen ja rattijuopumukset lisääntyivät keskioluen vapautumisen myötä. Ranualla perustettiin baareja, H1 mukaan joka sivukylällä oli oma baarinsa alkuaikoina ja juopuneiden määrä oli suuri. Alkoholien lisääntynyt käyttö näkyi keskioluen kautta asiakkaissa sekä kotihälytystehtävissä. H1 kertoi, että hän piti tilastoa päihtymyspidätyksiä ja muistelee niitä olleen parhaimpina vuonna 179. Hänen mukaansa Ranualla päihtymyspidätykset vähenivät sen jälkeen, kun uutena tietona tuli, että päihtyneet voitiin viedä myös kotiin. Tämä voitiin hänen mukaansa tehdä, jos perhe ottaa päihtyneen henkilön vastaan, tilanne on rauhoittunut, eikä päihtynyt ole väkivaltainen. H1 mukaan tällä oli suuri vaikutus juopumuspäihtymyksiin Ranualla, päihtymyspidätykset vähenivät sen jälkeen hänen mukaansa noin sadalla vuodessa. Lopulta myös baarit vähenivät, kun keskioluen myynti ei pelkästään riittänyt elättämään yrittäjiä. Sen myötä myös juopuneet siirtyivät vähemmäksi julkisilta paikoilta, muisteli H1. H2 muisteli, että keskioluen vapautumisella ei ollut pitkäaikaisia lisäävää vaikutusta poliisin työhön, mutta alkoholi pysyi yleisenä perussyynä riitoihin ja rattijuopumuksiin.

Huumausaineiden rooli poliisitehtävissä on Ranualla ollut pieni. Haastateltavien urien alkuvaiheilla huumausaineita uskottiin olevan ja liikkuvan Ranualla jonkin verran, mutta H1 mukaan niihin ei aina ollut ammattitaitoa reagoida. Koulutusta huumausaineisiin silti annettiin, jotta niitä pystyttiin tunnistamaan. H2 mukaan Ranualla elettiin pitkään ”lintukodossa” ja vasta 2000-luvulla hänen mukaansa alkoi joitain tapauksia tulla ilmi. H2 uskoi, että ranualaisten korkea moraalit, ja työhön sekä opiskeluun suuntautuminen on vaikuttanut siihen, ettei huumausaineiden käyttöön ryhdytty. Hän pohtii

huumausaineiden vähäiseen käyttöön olleen syynä myös sen, että sellaisia syrjäytyneitä oli vähän, jotka olisivat alkaneet käyttää huumausaineita alkoholin sijaan.

5.2.3 Tyypillinen poliisitehtävä

Haastateltavat kertoivat yhtenäisesti, että tyypillinen poliisitehtävä Ranualla liittyi liikennevalvontaan tai kolareiden selvittämiseen. Liikennevalvonnan seurauksena tuli rattijuopumuksia. Tutkimuksessa tuli ilmi haastateltavien kertomana, että heidän työuransa aikana Ranualla oli jopa poikkeuksellisen paljon liikennevalvontaa, jota Ranuan poliisit suorittivat. Muista tyypillisistä tehtävistä nousi esille kotihälytykset, jotka painottuivat viikonlopulle. Myös metsästyksenvallontaa suoritettiin ahkerasti.

5.2.4 Muistot työvuosista mukavia

Poliisit kokivat työskentelyn Ranualla mielekkäänä, erityisesti Ranualla vallinneen työilmapiirin. H1 kertoi, että pienen piirin ansiosta jokaisella oli mahdollisuus esittää ajatuksensa mihin työtä kohdistetaan. Hän kertoi, että työ oli mielekäästä ja tekemistä pystyi suuntaamaan mielenkiinnon mukaan. H2 mukaan poliisit tunsivat vastuuta ranualaisten turvallisuuden takaamisesta. Hän uskoi tämän vaikuttaneen siihen, että ihmiset oppivat arvostamaan ja luottamaan poliisiin. H2 kertoi, että hänen ja poliisimiesten välit olivat erittäin hyvät ja huumorin käyttö oli runsasta. Hän sanoi, että johtamissuhteet eivät käytännössä näkyneet, vaan asioita pohdittiin yhdessä, eikä hänen tarvinnut korostaa omaa asemaansa. Jos vahvuudessa ei ollut tarpeeksi poliiseja, saattoi myös H2 lähteä tehtäville mukaan esimerkiksi juoppoa hakemaan. Hänellä oli nimismiehenä poliisivaltuudet, mutta varsinaista poliisikoulutusta hänellä ei ollut. Jos jollakin tehtävällä oli kyse aseellisesta tilanteesta H2 kertoi yleensä lähteneensä tehtävälle mukaan. Hänellä ei ollut kynnystä lähteä tehtäville ja hän kuvailikin tehneensä ”varapoliisin” työtä.

H2 kertoi, että jälkipuinti ei ollut uran alussa käsitteenä vielä esillä, vaan tilanteita käytiin läpi traumojen välttämiseksi ja jälkipuinti vaikeiden tilanteiden jälkeen on tullut alusta asti luonnostaan.

5.2.5 Poliisina vapaa-ajalla

H2 koki voineensa aina liikkua turvallisesti Ranualla, vaikka on työssään joutunut kokemaan vaikeita tilanteita. Hänen mukaansa uhkaamista on tapahtunut tehtävillä ollessa – suullisesti tai jopa kohti ampumalla - tehtävien jälkeen kuitenkin ei ole ollut kaunaa. Hän koki ihmisten olleen tyytyväisiä poliisin tapaan toimia Ranualla.

”Se on pikkupaikkakunnalla jo vähän riesakin, että vaikka on siviilit päällä niin pidetään poliisina” -H1

H1 kertoi siviilielämään liittyen, että esimerkiksi kaupassa käydessä ihmiset tulivat kyselemään poliisin työhön liittyvistä asioista. Erona kaupunkeihin hän kertoi, että kaupungissa töistä lähtiessä saa jättää työasiat taakseen.

5.3 Resurssit

Tässä luvussa käyn läpi haastateltavien kertoman perusteella, minkälaiset olivat ajoneuvo- ja henkilöresurssit Ranualla heidän urallaan ja miten ne muuttuivat sen aikana.

5.3.1 Ajoneuvot

Haastattelujen perusteella ajoneuvotilanne on muuttunut paljon 1970-luvulta. Autot kehittyivät henkilömallin Saabista pakettiautomallisiin autoihin. Sen lisäksi autoissa oleva laitteisto, kuten radiot kehittyivät. Haastateltavat muistelivat ensimmäisen moottorikelkan tulleen Ranualle ehkä 1980-luvun alkupuolella. H1 kertoi sen olleen Lynx 535. Ennen moottorikelkkoja Ranualla saatettiin liikkua talvisin hiihtämällä pitkiäkin matkoja. Samoihin aikoihin 1980-luvulla Ranuan poliisilla oli käytössä myös moottorivene. Ranuan nimismiespiirin historia 1918–1984-teoksessa (Löppönen, 1984) on kuvat sekä moottorikelkasta että moottoriveneestä. Kuvateksteissä mainitaan nimismiespiirin alueella tehtäneen valvontaa omalla monipuolisella kalustolla 1980-luvulla. Haasteena Ranualla oli ajoneuvojen ja laitteiden toimivuus eri olosuhteissa.

Poliisin asiakkaiden kuljettaminen oli haastateltavien uran alkutaipaleella nykymittapuulla hyvin epähygieenistä ja -turvallista. H1 kertoi olleensa usein työtehtävillä yksin, koska työntekijöitä oli vähän. Hän muisteli 1970-luvun puolivälissä ottaneensa kiinni yksin kolme Tampereen seudulta olevaa henkilöä, jotka olivat edellis yönä murtautuneet toisella paikkakunnalla kauppoihin ja anastanut niistä tavaraa. H1 ajoi heidän perässään eräälle sivutielle ja pysäytti heidät. Lopulta hän otti miehet kyytiin ja kuljetti heidät poliisiasemalle, yksi miehistä poliisiauton etupenkillä ja kaksi takana. H1 mukaan tuntemattomien miehien kuljettaminen tällä tavalla oli nykyisin ajateltuna hyvin riskialtista.

H1 muisteli ensimmäisen pakettiautomallisen poliisiauton tulleen Ranualle 1980-luvun alussa rikki menneen Saabin tilalle. Ensin tilalle oli tarjottu toista henkilömallin autoa. H1 soitti ministeriöön ja kertoi ”majjan” olevan välttämätön Ranualle, jossa on pitkiä kuljetusmatkoja. Hän kertoi pienen auton olevan myös turvallisuusriski. Autoksi tarjottiin Volkswagen Kleinbussia, josta H1 mukaan tuli ensimmäinen pakettiautomallinen poliisiauto Ranualle.

H1 muisteli, että jossain vaiheessa autoja käytettiin huollossa Keminmaassa, johon oli matkaa noin 140 kilometriä. Hän muisteli erästä kertaa ollessaan matkalla Keminmaasta takaisin Ranualle vara-autona olleella kuplavalokkarella, kun ”roi” eli Rovaniemen poliisilaitoksen päivystäjä kutsui Ranuan

autoa. H1 ei saanut yhteyttä takaisin, sillä auton kuuden voltin järjestelmässä ei riittänyt virtaa radion käyttöön, vaan hänen piti sammuttaa auto tien varteen saadakseen yhteyden Rovaniemeen ja otettua tehtävän vastaan.

H1 mukaan autojen kehittämisessä tapahtui hänen uransa aikana suuri harppaus. Uran loppuvaiheilla autot olivat talvellakin lämpimiä ja niissä oli neliveto. Sen lisäksi autojen varustus oli parantunut.

5.3.2 Henkilöresurssit

Poliisimiesten lukumäärä Ranualla vaihteli 1970-luvulta 2010-luvulle. Ranuan nimismiespiirin historia 1918–1984-teoksessa (Löppönen, 1984) kerrotaan, että vuonna 1984 oli töissä kuusi konstaapelia: yksi ylikonstaapeli, kolme vanhempaa konstaapelia ja kaksi nuorempaa konstaapelia. Näiden lisäksi nimismies kansliahenkilökuntaa. H2 mukaan Ranualla työskenteli välillä työllisyysvaroin palkkattuja nuoria poliisimiehiä, jotka olivat olleet työttömiä. Heitä palkattiin kuuden kuukauden työsopimuksilla. H2 mukaan näiden avulla Ranuan poliisimäärä nousi parhaimmillaan yhdeksään henkilöön. H1 kertoi, että hänen uransa loppuaikoina Ranualta alettiin siirtää poliisimiehiä Rovaniemelle töihin.

H2 tehtäviin kuului alkuaikoina nimismiehenä syyttäjän, ulosottomiehen, lupahallinnon sekä poliisipäällikön monimuotoiset tehtävät. Hän kertoi olleensa poliisipäällikkönä jopa sivutoiminen ja luottaneensa pitkälti ylikonstaapeleihin sekä muihin kokeneisiin poliisimiehiin. Lupahallinnon tehtävät si-toivat häntä eniten, syyttäjän tehtävässä oli syytepäiviä sekä niiden valmisteluja, ulosottopuolella hän teki työtä avustavan ulosottomiehen kanssa yhdessä. H2 mukaan vuoden 1996 kihlakuntaudistuksen jälkeen hänellä jatkui syyttäjän toimi vielä jonkun aikaa, kunnes se toimi vietiin pois nimismiehen tehtävistä.

H2 tehtäviin kuului myös henkilöstöhallinnon ala, sillä hän oli koko nimismiespiirin päällikkö. Hän teki kuitenkin yhteistyötä mm. suunnitelmien laatimisessa poliisimiesten kanssa. Hän kertoi ylikonstaapelin toimineen poliisipuolen käytännön asioissa johtavana henkilönä. H2 mukaan Ranuan nimismiespiirillä oli varsin itsenäinen budjetti, eikä se hänen mukaansa alkuaikoina meinannutkaan loppua. Myöhempinä vuosina budjettia seurattiin H2 mukaan tarkasti ja perustelut piti esittää, jos budjetti meinasi mennä yli. Hän kertoi poliisitarkastajan käyneen tarkastamassa poliisiaseman toiminnan kerran vuodessa.

H2 mukaan Ranualla elettiin pitkään ilman kovin suurta kehittymistä poliisitoimessa, sillä poliisipiiri oli itsenäinen yksikkö, joka ei tehnyt juurikaan yhteistyötä naapurikuntien kanssa. Sen vuoksi tietyt toimintatavat muovautuivat ja työ oli pitkälti itseohjautuvaa. Hän pitää poliisipiirin erikoisuutena ”ko-

tivarallaolosysteemiä”. Hän sanoi, että kun vahvuudessa oli vähän poliisimiehiä ja ympärivuorokautinen valmius täytyi saada ylläpidettyä, kaksi poliisia päivysti työajan jälkeen kotona ja olivat tavoitettavissa puhelimitse. H2 mukaan tämä nosti valmiutta lähteä tehtäville nopeasti. Vaikka hänen mukaansa tätä järjestelmää myös moitittiin rahan haaskaamiseksi, on se hänen mukaansa ollut hyvä järjestelmä järjestyksen ylläpitämiseksi pienillä henkilöresursseilla.

Tämän vuoksi Ranualla työskennelleiden poliisimiesten palkka oli hyvä silloin, kun päivystysvuorot eli ”kotivarallaolovuorot” olivat vielä käytössä. H1 mukaan poliisimiehet saattoivat päivystää oman työvuoronsa jälkeen vielä esimerkiksi seuraavan yön yli. Haastateltavien mukaan poliisimiehet saivat 50 prosenttisen korvauksen työstään, mikä nosti poliisimiesten tuloja Ranualla huomattavasti. H1 mukaan palkkaus oli huomattavasti suurempi lisien vuoksi Ranualla kuin esimerkiksi kaupungissa työskennellessä. H1 muisteli, että joskus kotivarallaolosta eli päivystyksestä saattoi tulla enemmän tunteja kolmeviikkoisjaksoa kohti kuin työtunneista.

5.4 Viestintä

H2 mukaan alkuaikoina Ranualla viestittiin keskusradiolla. Sen kuuluvuusalue oli hyvä Ranuan kunnan alueella ja se kuului myös Rovaniemelle asti. H1 muisteli, että 1980-luvun loppupuolella tekniikan viestipuolelta tuli iso laatikko, johon siirrettiin auton akku ja matkaradio. Akku yhdistettiin matkaradioon, johon oli kiinnitetty pitkä antenni. Tämä yhdistelmä siirrettiin tarvittaessa moottorikelkkaan tai veneeseen ja näin viestintävälineet saatiin siirrettyä siihen millä kulloinkin liikuttiin. H1 muisteli, että matalassa maastonkohdassa ei saanut radiolla aina yhteyttä vaan silloin piti etsiä korkea paikka maastosta, jotta radioyhteyden sai kuulumaan.

H2 muisteli käsiradioiden yleistyneen Ranualla 1980-luvun lopulla ja jokaisella partiolla olleen vähintään 1 käsiradio mukana partioidessa. Radioita saattoi myös jättää lataukseen poliisiasemalle. H1 muisteli, että 1990-luvun lopulla jokaisella poliisilla oli olemassa jonkinlainen kännykkä.

H2 mietti Virven tulon parantaneen partioiden välistä liikennettä ja kuuluvuutta, mutta ei nähnyt sen juurikaan muuttaneen poliisipiirin toimintaa, sillä yhteydenpito oli sujunut aiemminkin. H1 piti Virven tuloa merkittävänä uudistuksena. Hän kertoi, että Virven tulon jälkeen yhteys palokuntaan, ambulanssiin tai vaikka rajavartiostoon oli helppo ottaa samalla laitteella. Sen lisäksi käyttöalue ja kuuluvuus sekä laitteen koko ja akun teho kehittyivät parempaan suuntaan.

1970-luvulla Ranuan poliisilla ei ollut tietokoneita käytössä. Haastatteluissa kävi ilmi, että rikosilmoitukset ja pöytäkirjat kirjattiin alkuun mekaanisella kirjoituskoneella. Monistus hoidettiin kalkeeripaperin avulla. Seuraavaksi siirryttiin sähkökirjoituskoneisiin, ja H2 muistelee tietokoneiden tulleen mukaan vasta 1990-luvulla. Hän piti siirtymistä tietokoneisiin nopeana ja muistelee, että poliisit oppivat käyttämään niitä nopeasti eikä kukaan ollut kehitystä vastaan. H2:n mielestä tietokoneen

etuna oli, että sillä pystyi tallentamaan ja kirjoittamaan helpommin, sekä käyttämään poliisin valtakunnallisia järjestelmiä ja syöttämään tietoa niihin. H1 muisteli, että 1990-luvun loppupuolella joka työhuoneessa oli vähintään yksi tietokone.

H1 muisteli poliisiaseman ensimmäisen tietokoneen tulleen Ranuan kunnan rahoittamana niin sanotun ”Yhden luvun kokeilun” seurauksena, jossa poliisi olisi siirretty muutaman muun toimijan kanssa samaan palvelupisteeseen. Tätä yhteispäivystyspistettä ei kuitenkaan ikinä tullut, mutta kunta antoi poliisille rahat tietokoneen hankkimiseen.

H1 kertoi ensimmäisten tietokoneiden olleen isoja kooltaan. Niitä ei voinut ottaa matkaan, kun kävi syrjäseuduilla kuulustelemassa. Kuulustelut kirjattiin sähkökirjoituskoneella ennen kuin nykyisen tyyppiset laitteet ja verkko kehittyi sekä kirjoitusohjelmat otettiin käyttöön.

H1 muisteli, että ensimmäiset tietojärjestelmät- ja rekisterit olivat hänen mukaansa ajoneuvo-, sormenjälki- ja ammatti- ja taparikollisten rekisterit. Hän muisteli järjestelmien ja rekisterien laajenneen nopeasti ensimmäisten tulon jälkeen.

H1 toimi pitkään tiedotusvastaavana Ranualla. Tutkinnanjohtajan luvalla lehdistölle annettiin matalla kynnyksellä tietoa tapahtumista, kuten rikoksista ja kolareista. Hän muisteli tiedottamisen siirtyneen keskitetyksi Rovaniemeen 2000-luvulla. Sen jälkeen Ranuan poliisiasema ilmoitti omat tapahtumansa tietojärjestelmään omalla piirikoodilla, jotka sitten Rovaniemellä kerättiin ja jaettiin tiedotusvälineille.

5.5 Hallinto

Tässä luvussa tarkastellaan hallintouudistusten vaikutuksia Ranuan poliisiasemalle vuoden 1996 kihlakuntaudistuksen ja 2009 alkaneiden Poliisin hallintorakennemuutosten kautta.

5.5.1 Uudistukset

Kihlakuntaudistuksen seurauksena Ranuan ja Posion poliisilaitokset muodostivat yhteisen Ranuan-Posion kihlakunnan. Haastatteluissa ilmeni, että kaksinkertaistunut alue vaikutti hälytysaikoihin heikentävästi. Alueen ulkorajoilta matka toiseen päähän voi olla jopa 150 kilometriä. H2 mukaan oli sattumanvaraista, kummassa kunnassa partio oli töissä hälytystehtävän tullessa ja kahden köyhän piirin yhdistäminen yhdeksi kihlakunnaksi ei lisännyt kansalaisten turvallisuutta. H1 sanoi, että koko alueella työskenteli kerrallaan vain kaksi poliisimiestä, jolloin toinen iso alue jäi vuoroin tyhjäksi. Hänen mukaansa ihmiset oppivat tunnistamaan milloin poliisia ei Ranualla ole, ja joskus jopa harhasoitoilla yritettiin saada tietoa partion sijainnista kahden kunnan alueella.

H1 kertoi heidän vastustaneen muutoksia, joiden seurauksena poliisipartio poistui välillä Ranuan alueelta. Hän muisteli, että putkapalvelut lopetettiin Ranualta 1990-luvun lopulla. Sen jälkeen putkaan kuljetettavat piti viedä Rovaniemelle ja poliisi oli pari tuntia poissa paikkakunnalta. H1 kertoi, että jos partio joutui viikonloppuna lähteä baarien sulkemisaikaan kuljettamaan Rovaniemelle asiakastaan, baaritappeluiden ja muiden tehtävien ajan ei ollut poliisia saatavilla. Hänen mukaansa nämä olivat konkreettisia heikennyksiä poliisin tavoitettavuuteen Ranualla. Hänen mukaansa myös putkapalveluiden lopettaminen oli huono rakenteellinen uudistus. 2009 kun Ranuan poliisiasema liitettiin Lapin poliisilaitoksen niin partio saatettiin kutsua Ranualta Rovaniemelle vilkkaampina aikoina, jolloin Ranuan alue jäi kokonaan ilman partiota.

H2 kertoi, että hänen ollessaan nimismiehenä on Ranuan poliisiaseman kanta otettu hyvin huomioon tehtäessä uudistuksia. Lääninhallituksen virkamiehet kuuntelivat Ranuan poliisiaseman esityksiä. Sen lisäksi Ranua taisteli oman poliisiaseman itsenäisyydestä perustellen, miksi olisi hyvä pitää pieni Ranuan poliisipiiri toiminnassa. H2 mukaan sitä perusteltiin poliisipalveluiden mahdollistamisella paikallisille ja sillä, että kustannukset eivät olisi sen suuremmat itsenäisenä kuin laajennettuna poliisipiirinä.

Kihlakuntaudistuksen jälkeenkin Ranualle jäi nimismies. H2 mukaan tuolloin ei nähty kovin suurta hyötyä yhdistää laajoja alueita. Hän jatkoi, että nykyisin koko Lappi on yhden poliisilaitoksen alaisuudessa, joten hänen mukaansa hallinto on keventynyt nimismiesjärjestelmään verrattuna. Syrjäseudut jäävät nykyisessä heikommalle, koska asutuskeskuksiin kootaan enemmän resursseja. Keskuksissa niille on enemmän käyttöä kuin alueilla, joissa asuu vähän ihmisiä. H2 mukaan tämä ei ainakaan lisää harva-alueiden turvallisuuden tunnetta.

H2 muisteli, että vuoden 1996 kihlakuntaudistuksen jälkeen hänelle olisi jäänyt syyttäjän tehtävät vielä joksikin aikaa, kunnes syyttäjän tehtävät siirtyivät toisaalle. Sen jälkeen hänelle jäi enemmän aikaa poliisi- ja ulosottopuolelle. H2 kertoi, että aluksi hänen toimialueensa kaksinkertaistui, välillä siihen kuului myös Kemijärven kihlakunta, jolloin yhden päivän aikana saattoi tulla yli 500 kilometriä ajoa eri toimipisteiden välillä.

Haastatteluista selviää, että haastateltavien uran loppuvaiheilla, eli 2000-luvun loppupuolella Ranuan poliisiasema eli muutosten aikaa. H2 kertoi työskennelleensä 3 viimeistä työvuottaan Rovaniemellä apulaispoliisipäällikkönä. Tämän seurauksena H1 jäi Ranuan poliisiasemalle esimieheksi uransa loppuajaksi. H1 kertoi toimineensa lopussa rikostutkijana ja hänen hoidettavanaan oli kaikki Ranuan tutkintatehtävät, ellei tehtävän laajuuden vuoksi tarvinnut työkavereiltaan apua jutun hoitamiseksi. H1 työskenteli uransa loppuvaiheet siviilipukuisena ja tarvittaessa kävi hoitamassa järjestyspuolen tehtäviä. Hän kertoi, että Ranualla muut poliisimiehet työskentelivät järjestyspuolella ja vähitellen heitä siirrettiin Rovaniemelle. H1 mielestä aikaisemmin käytössä ollut tapa, että jokainen

poliisimies teki myös tutkintaa, oli toiminut hyvin ja nykyinen jako eri toimintasektoreihin oli heikennys aiempaan verrattuna.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Ranuan nimismiespiirin toiminnan kehittyminen kohti kihlakuntia ja siirtyminen Lapin poliisilaitoksen alaisuuteen on tapahtunut pääosin yleisen poliisitoiminnan kehittymisen mukana. Tutkimuksesta on kuitenkin havaittavissa, että Ranuan poliisiaseman syrjäinen sijainti vaikutti aseman toimintaan. Poliisitoiminta oli haastateltavien uran alusta alkaen hyvin itsenäistä ja yhteistyötä tehtiin vähän naapurikuntien kanssa. Tutkimuksesta selviää, että poliisitoiminnassa ei tapahtunut tutkittavalla aikavälillä pitkään aikaan merkittäviä muutoksia. Poliisitoiminnan yleisen kehityksen myötä myös Ranuulle saatiin kehittyvää tekniikkaa, mikä helpotti työn tekemistä.

Haastateltavat ovat päässeet näkemään työurallaan vanhan maalaispoliisityyppisen toimintatavan sekä eläneet pitkän murrosajan tietokoneiden ja tietojärjestelmien kehittymisestä kohti nykyaikaa. Ranualla on omia erityispiirteitä, kuten laajat asumattomat alueet ja pitkät välimatkat. Tutkimuksessa selviää, että välineistö on saatu pääosin vastaamaan alueen tarpeita. Esimerkiksi moottorikelkkojen kehittyminen edesauttoi sen, että enää ei talvisin tarvinnut liikkua hiihtäen tai hevosella pitkiä matkoja sivukylille, eikä sinne välttämättä tarvinnut jäädä yöksi, niin kuin Ranuan Nimismiespiirin historia 1918–1984-teoksessa (1984) kerrottiin poliisien joskus tehneen.

Tekniikan kehitys mitä luultavimmin vähensi myös poliisin valmiusaikaa tehtäville mentäessä siihen asti, kunnes poliisitoiminta siirtyi Ranualta Rovaniemeen. Autokaluston määrä kehittyi, henkilöautoista siirryttiin nykyisen kaltaiseen pakettiautotyyppiin, niin kuin Poliisimuseon Suomalaiset poliisijoneuvot artikkelistakin (2007) käy ilmi. Autojen laitteet kehittyivät, eikä lämmitystä tarvinnut enää tuoda haitariletkulla moottorilta eteen, jotta lasit pysyivät auki eikä jalat paleltuneen niin kuin H1 muisteli joskus 40 asteen pakkasella tehneen, kun olivat ajamassa Posiolle koulutuspäiville.

Rakennemuutosten myötä Ranuan nimismiespiirin toiminta-alue kasvoi, kun mukaan Ranuan ja Posion poliisitoiminta liitettiin yhteen Ranuan-Posion kihlakunnaksi 1996 kihlakuntaudistuksen mukaisesti. Nimismiestoiminta lakkautettiin monista paikoin, mutta Ranualla toiminta sai jatkaa. Kuten Hallintovaliokunnan mietinnössä esitetystä kannanotosta (HaVM 6/2000 vp) kerrotaan, ei nimismiesjärjestelmään Lapin läänin osalta tule tehdä supistuksia. H2 nimismiehen tehtävistä eriytettiin syyttäjän tehtävät jonkin ajan kuluttua kihlakuntaudistuksen jälkeen, ja aikaa jäi enemmän myös poliisitoimen hoitamiseksi.

Haastatteluja tehdessä ymmärsin, että haastateltavat olivat kokeneet työnsä mielekkäänä ja kokeneen työilmapiiriin Ranualla jopa poikkeuksellisen hyvänä. Poliisin tehtävät eivät juurikaan ole

muuttuneet Ranualla, mutta henkilöstömäärä ja poliisin rooli ranualaisille on muuttunut. Uran loppu-aikoina poliiseja siirrettiin Rovaniemelle tai muualle Suomeen ja poliisit etäännyivät ranualaisista. Poliisilla ei ollut samanlaisia henkilösuhteita asukkaisiin kuin ennen. Poliisin näkyvyys väheni siirryttäessä Lapin poliisilaitoksen alaisuuteen. H1 kertoi, että tässä mallissa tehtäviä hoidettiin puhumalla ja tehtävillä käynti väheni sekä viiveet kasvoivat, ellei Ranualla sattunut olemaan partiota käymässä.

7 YHTEENVETO

7.1 Pohdinta

Opinnäytetyössäni oli tarkoitus saada näkyviin haastattemieni henkilöiden kokemuksia työskentelestä Ranualla. Tutkimusmenetelmänä käytin kvalitatiivista tutkimusta ja haastattelut hoidin teema-haastattelulla. Haastattelutilanne hoitui välimatkojen vuoksi puhelimitse, mutta mielestäni se onnistui hyvin. Nauhoitin haastattelut nauhurilla puhelimen ollessa kaiuttimella. Äänenlaatu oli hyvä, eikä nauhoitus mielestäni häirinnyt keskustelua. Mielestäni teemahaastattelu oli tutkimukselleni erittäin onnistunut valinta, sillä muuten haastateltavien omat kokemukset eivät olisi tulleet esille samalla tavalla.

Projekti onnistui kokonaisuutena hyvin. Haastatteluun valmistautumisen olisi voinut hoitaa paremmin perehtymällä arkistoihin ja etsimällä sieltä yksityiskohtaistakin tietoa Ranualta. Poliisin arkistoihin kajoaminen olisi tarkoittanut tutkimusluvan hakemista, mitä en tähän työhön kuitenkaan hakenut. Haastateltavilta sain heidän omien kokemusten kautta tietää, millaista poliisiyö on ollut ennen. Poliisitoiminnan yleisestä kehityksestä löytyi tietoa avoimista lähteistä, ja pystyin vertailemaan haastattelun tuloksia yleiseen näkökulmaan. Valittuani opinnäytetyön aiheen, luin useasti mainitun Ranuan Nimismiespiirin historia 1918-1984-teoksen (Löppönen 1984) josta sain parannettua omaa käsitystäni Ranuan nimismiespiiristä ja siellä vaikuttaneista henkilöistä koko nimismiespiirin alusta alkaen.

Tietopaketti haastattelusta oli valtaisa. Haastateltavat olivat avoimia ja tutkimuksen rajatut aiheet lipsuivat välillä, sillä asiat olivat mielenkiintoisia ja saatoinkin kysyä välillä ohi aiheen yleisen mielenkiinnon vuoksi. Kahden lähes yhtä pitkän ja saman aikaisesti tehtyjen työurien kokemukset rikastuttavat ja antavat uutta tietoa Ranuan poliisitoiminnasta 1970-luvulta 2010-luvun alkupuolelle asti. Loppuajan murros nykyiseen uuteen aikaan voidaan nähdä uuden aikakauden alkamisena, kun vielä loppuajoina kohtalaisen itsenäinen piiri siirtyi isomman keskuksen alaisuuteen.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa täytyy ottaa huomioon, että haastateltavat ovat olleet eläkkeellä noin kymmenen vuotta. Kaukaisimmat kysymykseni ulottuivat uran alkuvaiheille, jolloin haastateltavat joutuivat muistelemaan noin 50 vuotta taaksepäin. On selvää, että kaikkea ei voi tarkasti

muistaa ja vuosiluvut olivatkin tutkimuksessa usein tarkkuudella vuodesta vuosikymmeneen. Haastateltavia oli kuitenkin kaksi, ja kumpikin olivat työskennelleet eri tehtävissä. Myös heidän koulustaustansa olivat erilaiset. Se toi vaihtelevaa näkökulmaa tutkimukseen. Muistelmat olivat kokonaisuudessaan hyvin toisiaan täydentäviä. Haastateltavat olivat hyvin perillä toistensa työstä, mutta myös työnkuvan tuomia näkemyseroja oli havaittavissa.

Haastattelun toteuttamisessa oli haastavinta pitää asiat teemaraajojen sisäpuolella. Haastattelukysymysten esittäminen ei ollut täysin onnistunut itse haastattelutilanteessa, sillä teemoista toiseen hypättiin hyvin joustavasti ja puhetta oli runsaasti. Kysymysten esittäminen siten, että saisin haluamani vastaukset oli myös haastavaa, koska haastateltavat tulkitsivat niitä omien kokemuksiansa kautta. Olen syntynyt sen jälkeen, kun haastateltavat ovat työskennelleet yli 20 vuotta tehtävässään, joten yleistä käsitystä sen ajan Ranuasta minulla ei ollut vaan tutkimuksessa piti luottaa pitkälti haastateltaviin ja heidän kokemuksiinsa.

7.2 Eettisyys

Tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Siihen kuuluu muun muassa se, että tutkimus on toteutettu huolellisesti sekä yleistä tarkkuutta vaalien (Tutkimuseettinen neuvottelukunta). Tutkimus on kaikkien saatavilla, mikä on myös osa hyvää tieteellistä käytäntöä. Kriittisyyttä sekä hyvää tieteellistä käytäntöä on pyritty noudattamaan koko tutkimusprosessin ajan, aina tutkimuksen alusta sen kirjoittamis- ja tarkistamisvaiheeseen. (Vilka, 2021.)

Tutkimuksen eettisyys näkyy myös siinä, että haastateltavat osallistuivat haastatteluun vapaaehtoisesti, omasta tahdostaan. Ennen haastattelua haastateltaville kerrottiin haastattelun kulusta etukäteen ja heiltä myös pyydettiin lupa haastatteluaineistojen käyttöön tässä tutkimuksessa. Haastateltavien anonymisointi on myös yksi osa tutkimuksen eettisyyttä ja se huomioitiin myös tietojen käsittelyssä (Eskola & Suoranta, 1998). Anonymiteetti ei välttämättä ole täydellinen, sillä henkilöt voivat olla arvattavissa, koska pienellä paikkakunnalla ihmiset usein tuntevat toisensa. Tämän kaltaista, pieneen paikkakuntaan sidottua tutkimusta olisi miltei mahdotonta kuitenkaan toteuttaa muulla tavoin.

Eettisesti kestävien menetelmien käyttö kuuluu myös hyvään tieteelliseen käytäntöön (Vilka, 2021). Tässä tutkimuksessa onkin käytetty tähän tarkoitukseen sopivinta tapaa muun muassa haastattelun toteuttamisessa. Puhelinhaastattelun ja äänityksen avulla pystyttiin välttämään mahdollisimman hyvin väärinymmärryksiltä, sillä tuloksia ylös kirjoittaessa oli mahdollista palata vielä äänitteisiin tarkistamaan mahdolliset epäselvät kohdat. Laadullinen tutkimusmenetelmä vastaa määrällistä tutkimusmenetelmää huomattavasti paremmin tämän tutkimuksen tarkoitusta, sillä tutkimus tuo esille niin paljon kokemusperäistä tietoa, joka pohjautuu tiedonantajan omaan näkökulmaan.

7.3 Ehdotuksia jatkotutkimukseksi

Tutkimuksen tekemisen aikana mietin monta kertaa, että minkälainen poliisitoiminnan historia mahtaa olla Ranuan naapurikunnilla tai muilla vastaavan kokoisilla kunnilla, jotka ovat maantieteellisesti syrjäisellä alueella. Onko koko poliisitoiminta kehittynyt samaan aikaan ja ottanut askeleensa eteenpäin aina yhtä aikaa, vai onko joissakin paikoissa kehitys ollut hidasta. Millainen ero on ollut kaupungeissa poliisitoiminnan kehittymisellä verrattuna maaseudulle ennen koko maata koskevaa yhtäläistä lainsäädäntöä. Vaikutti siltä, että samantyyppisiä aiheita ei ole käsitelty paljoa, sillä tietoa oli välillä varsin vaikeaa löytää.

Ranuan poliisin nykystoriasta voisi myös toteuttaa jatkotutkimuksen. Minä jätin sen ottamatta tähän tutkimukseen jo nykyisen tutkimukseni laajuuden vuoksi. 2010-luvulta alkanutta historiaa voisi verrata tähän tekemääni tutkimukseen.

8 LÄHTEET

Erillisverkot, Viranomaisverkko Virve. Luettavissa: <https://www.erillisverkot.fi/virve-palvelut/>. Luettu 29.11.2021.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha, 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

HaVM 6/2000 vp. Valtioneuvoston selonteko kihlakuntaudistuksen toteutumisesta. Luettavissa: <https://www.edilex.fi/mt/havm20000006>. Luettu 29.9.2021.

HE 76/1997. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi poliisin hallinosta annetun lain 4 ja 5 §: muuttamisesta.

HE 20/2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi. <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020020>.

HE 44/2002. Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020044>.

Junttila, Kari 2021. Historian kautta radioaalloilla tulevaisuuteen. Erillisverkot. Julkaistu 9.2.2021. Luettavissa: <https://www.erillisverkot.fi/kari-junttila-historian-kautta-radioaalloilla-tulevaisuuteen/>. Luettu 16.12.2021.

Kalliomäki, Joonas 2019: Browningista Waltheriin, Poliisin henkilökohtainen virka-ase Suomen itsenäisyyden aikana 1917–2017. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/163412/ON_Kalliom%C3%A4ki.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

VNS 2/2005 vp. Parempaa palvelua, tehokkaampaa hallintoa. Valtioneuvoston selonteko keskus-, alue ja paikallishallinnon toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/selonteko/Documents/vns_2+2005.pdf Luettu 14.10.2021.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula, 2009. Tutki ja kirjoita. 19. painos.

Iltasanomat, 2007, Älkää hajaantuko, it-poliisit!. Luettavissa: <https://www.is.fi/digitoday/art-2000001537346.html>. Luettu 16.12.2021

Laaja hyvinvointikertomus Posion kunta, 2019-2021. Luettavissa: https://www.posio.fi/wp-content/uploads/2020/12/posion_laajahyvinvointikertomus2019-2021_003.pdf. Luettu 16.12.2021

Löppönen, Esko & Nurmela, Rauni & Vanhala, Irma & Kaarre, Irma & Luoma-aho, Heli & Luoma-aho, Erkki & Hekkanen, Sakari & Harju, Esa & Sadinmäki, Kari & Heikkala, Olavi & Kuha, Sauli (sihteeri) & Karttunen, Päiviö (puheenjohtaja) 1984: Ranuan nimismiespiirin historia 1918–1984, Rovaniemi, Lapin Kansa Oy.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna, 2006, KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Luettavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>. Luettu 15.12.2021

SM022:00/2012. Sisäministeriö, säädösvalmistelu. Poliisin hallintorakenteen kehittämishanke. Luettavissa: <https://intermin.fi/hankkeet/hankesivu?tunnus=SM022:00/2012>. Luettu 14.12.2021

Pihl, Seija K 2009: Nimismiespiiristä syyttäjänvirastoon. Lakiuudistusten vaikutukset syyttäjän sihteerin työhön 1980–2008. Pirkanmaan Ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma, oikeudellisen asiantuntijuuden suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/2570/Pihl_Seija.pdf?sequence=1. Luettu 1.10.2021

Poliisi, Ranuan poliisiasema. Luettavissa: <https://poliisi.fi/ranuan-poliisiasema>. Luettu 2.12.2021

Poliisimuseo, Itsenäisen Suomen poliisi -verkkonäyttely. Luettavissa: <https://www.poliisi100.fi/>. Luettu 7.10.2021.

Rikosuhripäivystys RIKU, Petokset. Luettavissa: <https://www.riku.fi/erilaisia-rikoksia/petokset/>. Luettu 15.12.2021

Rohkea Ranua. Yleistietoa Ranuasta. Luettavissa: <https://www.ranua.fi/Kunta-Paatokset/Ranua-kunta/Yleistietoa-Ranuasta>. Luettu 8.10.2021

Sisäministeriö, 2005, Poliisi ottaa käyttöön etälamauttimen. 25.11.2005. Luettavissa: <https://intermin.fi/-/poliisi-ottaa-kayttoon-etalamauttimen>. Luettu 10.12.2021

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK), Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Luettavissa: <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanto-htk>. Luettu 15.12.2021

Vilka, Hanna, 2021, Tutki ja kehitä. Jyväskylä. PS-kustannus. 5.painos.

Yle Uutiset, 2010, Poliisin uudistus lisäsi vain päällystää. Julkaistu 26.11.2010. Päivitetty 25.4.2012. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-5678563>. Luettu 29.9.2021.

Yle Uutiset, 2005, Ranua vaatii kihlakuntajärjestelmän säilyttämistä. Julkaistu 2.3.2005. Päivitetty 9.6.2008. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-5166035>. Luettu 27.10.2021.

Kuvalähde:

Tilastokeskus, Väestörakenne, Väestö iän (1-v.) ja sukupuolen mukaan alueittain, 1972-2020. Luettavissa: https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vrm_vaerak/stat-fin_vaerak_pxt_11re.px/chart/chartViewLine/. Luettu 8.10.2021

LIITE 1

ARVOISA VASTAANOTTAJA

1.9.2021 olemme alustavasti puhuneet kanssasi mahdollisuudesta tehdä haastattelu opinnäytetyötäni varten kokemuksistasi Ranuan poliisissa.

Opinnäytetyöni alustavana aiheena on ”Näkökulmia Ranuan poliisitoiminnasta – kahden haastateltavan kokemuksia”. Aihe tarkentuu tarvittaessa tutkimuksen edetessä.

Poliisin AMK -opinnäytetyöksi Ranuan poliisitoiminnan tutkiminen yksin ja tarkasti olisi todella isotöinen tehtävä, eikä vastaisi opinnäytetyöhömmöä tarkoitettua aikaa. Siksi aihe on rajattu koskemaan sinun kokemuksiasi virkaurasi vaiheista. Toisaalta myös tämä mikrohistoriallinen lähestymistapa voi tuottaa sellaista tärkeää tietoa, mitä ei ole muualla vielä saatavilla. Sen lisäksi tätä tietoa voidaan verrata yleiseen kehitykseen.

Pyrkimykseni on valmistua vuoden 2021 lopussa, mikä on myös yksi syy aiheen tiukkaan rajaamiseen.

Tarkoitukseni on haastatella sinua ja saada vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten poliisiolot Ranualla ovat kehittyneet haastateltavien uran aikana?
- Millä tavalla poliisin rooli Ranualla on muuttunut haastateltavien uran aikana?

Haastattelumuoto valikoitui lopulta teemahaastatteluksi, jossa haastattelen puhelimitse haastateltavat. Puhelut nauhoitetaan, ja lopulta litteroidaan tekstiksi. Haastateltavien nimiä ei julkaista.

Kiitän vaivannäöstäsi opinnäytetyöni ja koulutukseni valmistumisen eteen. Nämä haastattelut ovat tutkimukseni pääasiallinen tuote ja siksi erittäin tärkeitä.

Ps. Laitan liitteeksi alustavan haastattelurungon, jossa puhuttavat teemat ovat vahvennettu. Teemojen alla on apukysymyksiä tutkijaa varten. Apukysymyksiä teemoissa on useita, sillä kaikkiin kysymyksiin ei välttämättä voi muistaa vastauksia.

Ystävällisin terveisin,

Juhana Siitonen

Teemahaastattelu

TAUSTAKYSYMYKSET:

- Koulutus
- Ura (VUODESTA x – VUOTEEN x)
- Virkanimike
- Miksi Ranualle töihin?

HENKILÖKOHTAINEN VARUSTUS

- Miten poliisimiehen henkilökohtainen varustus kehittyi urasi aikana? Millaisia kokemuksia?
 - o Aseet, vaatteet, suojavälineet, muut
- Millä tavalla henkilökohtaisten varusteiden kehittyminen muutti työtäsi?
 - o Hyvät / huonot puolet
- Koetko, että varusteiden kehittämisellä oli vaikutusta työturvallisuuteen?
- Millaisella aikataululla uudet varusteet tulivat Ranuan poliisin käyttöön? Oliko alueellista eriarvoisuutta?

TIETOTEKNIikka / -JÄRJESTELMÄT

- Mitä tietotekniikkaa oli käytössä uran alkuvaiheilla?
- Miten tietotekniikan kehittyminen vaikutti sinun työhösi? Hyvät / huonot
 - o Laitteet: kestävyys, käytettävyys jne.
 - o Järjestelmät
 - o Kenttä / tutkinta
- Mitä tietojärjestelmiä oli käytössä Ranualla urasi alussa?
- Millä tavalla uudet poliisin verkot (LAVI, VIRVE) muuttivat työtäsi?
- Millä viestittiin urasi alkuaikoina?
- Millä tavalla ja kuka tiedotti Ranualla poliisin asioista? Miten se muuttui uran aikana?
 - o Tiedotusvälineiden kiinnostus jne.

RESURSSIT

- Minkälainen kalusto Ranuan poliisilla oli urasi alussa?
- Miten kalusto kehittyi?
- Montako poliisia oli työvuorossa?
- Millä tavalla työaika/-vuoro muuttui urasi aikana?

POLIISI JA RANUALAISET

- Kuvaile millainen oli tyypillinen poliisitehtävä Ranualla?
- Millainen rooli poliisilla mielestäsi oli Ranualla urasi aikana?
 - o Millainen suhde poliisilla oli asukkaiden kanssa?
 - o Miten poliisin rooli muuttui?
- Miten Ranuan asukasluvun muutos vaikutti poliisityöhön?
 - o Rikosten/hälytystehtävien määrä

- Onko Ranualla ollut ajatusta ns. "oman käden oikeudesta"?
 - o Esim. sivukylillä
- Millainen rooli alkoholilla oli työtehtävissä urasi aikana?
- Millainen rooli huumausaineilla oli työtehtävissä urasi aikana?

LAKI JA HALLINTO

- Millaisia vaikutuksia poliisin rakenneuudistuksilla oli työhösi?
 - o Kihlakuntaudistus 1996, PORA 1,2,3
 - o Kenen alaisuudesta siirryttiin toiseen? Keneltä kenelle?
- Tuliko Ranualle muutokset samaan aikaan kuin muualle maahan?

LISÄKYSYMYKSET:

- **Kerro joku mielenkiintoinen tehtävä uraltasi?**
- **Olisiko sinulla antaa kuvia opinnäytetyöhön työuraltasi?**

Palaute?